

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 3. junija 1898.

Politiški oddelek.

Važne reforme.

V prvih dveh sejah na Binkoštih je vlada predložila poslanski zbornici nekaj vevvažnih zakonskih načrtov, glede katerih želi vse prebivalstvo, da bi se čim prej uveljavili, in da bi makar s pomočjo § 14. uveljavili, ker nemška nagajivost in hudobnost že ne dovoli, da bi mogel o njih sklepati parlament.

Najvažnejši predloženih načrtov se tiče kmetskega stanu in utegne postati za kmetško prebivalstvo velike koristi. S tem načrtom se določa prav znatno znižanje sedanjih pristojbin, katere je plačevati pri prepisu kmetskih posestev. Te pristojbine so bili ostanki tistih časov, ko je moral kmet plačevati davke za gospodo, ko so kmeta drli brez usmiljenja. Sedanje pristojbine niso v nobeni primeri z vrednostje posestev, a čestokrat so znatno pripomogle, da je gospodarski propadel kmet, kateri je prevzemši posestvo moral izplačati znatne dote, povrh pa še visoke pristojbine. Z vladnim načrtom se odpravijo vsaj največje trdosti sedanje postave in naš, tudi za najmanjšo dobroto hvaležni kmet bo že tega poboljška vesel.

Jako važna je vladna predloga glede odprave kolka do časnikov in koledarjev. Ta kolek ni delal časti naši državi. V kulturnih državah so kolek že davno odpravili in Avstrija je poleg Turčije jedina država, kjer se davek še pobira. Časnikarski in koledarski kolek je nesel državi dva in pol milijona goldinarjev na leto. Ta znesek ni velik, ako se primerja vsakoletnemu avstrijskemu budgetu. Država ga lahko utрпи, a če se navzlic dolgoletnim bojem nobena vlada ni mogla odločiti, da odpravi časnikarski in koledarski davek, tiče vzroki temu globlje velikih časnikov, kateri imajo ogromne dohodke, ni kolek nič preveč obteževal, plačevali so ga lahko toliko rajše, ker jih je kolek varoval konkurence. Za manjše liste pa je bil kolek neznosno bremo. Krivično je že to, da mora

mali list prav toliko plačevati za kolek, kakor veliki in bogati list, še večja krivica pa je, da se je s tem onemogočalo izdajanja cenejih listov. Časnikarski in koledarski kolek je eminentno kulturnosovražen davek, kateri je bil uveden z namenom, da se širšim slojem prebivalstva podraži duševna hrana in da se po možnosti zadržuje razvoj časopisja in s tem politična in splošna izobrazba prebivalstva. Žalostno, da se je bilo dobrih dvajset let boriti za odpravo časnikarskega in koledarskega kolka a uprav čudovito je, da je bilo sojeno Thunovemu ministerstvu, lotiti se tega dela, ko je vender načelnik tega ministerstva na glasu, da je odločen reakcionar.

Jako važna reforma je dalje odprava eraričnih mitnic. Čudno, da se to že davno ni odredilo. Mitnice so bile za prebivalstvo veliko breme, velika ovira prometu in krivica, ker mora siromak ravno toliko plačevati, kakor bogataš. Država pa nima od mitnic skoro nič dobička. Dokler ni bilo železnic, tedaj so mitnice mnogo nesle in polnile so blagajnice državne še bolj pa blagajnice zakupnikov, toda odkar je ves promet prešel na železnice, so se dohodki jako skrčili, tako da je vlada ž njimi komaj pokrivala režijske troške. Da tlačeni kmet po mitnicah ne bo žaloval, je pač samo po sebi umevno,

Končno je vlada predložila tudi načrt zakona o delavski statistiki. Za zakon sicer ne bo takoj uplival na gospodarske razmere, pač pa utegne postati za bodočnost velike važnosti. Sedaj nimamo nikakih statističkih podatkov o razmerah delavcev. Ne vemo, kako je urejen delavski čas, kake so mezde raznih delavcev, kako je preskrbljeno zanje za slučaj nezgode, za slučaj onemoglosti in brezdolja itd. itd., iz kratka, nedostaje nam statističskega materijala, da bi na njegovi podlagi mogli spoznavati delavske razmere in presoati delavsko vprašanje. Druge države so nas v tem oziru davno prehiteli, so sebnoma mala, a v socijalnem oziru jako napredna Švica.

Te reforme so nujno potrebne in občekoristno in gotovo ga ne bo človeka, ki bi vzlic vsem pomislekom vladi ugovarjal, ako jih izvede s pomočjo § 14. Pač pa se utegne ugovarjati načinu, na kateri hoče vlada dobiti

pokritje za izpadek dohodkov od mitnic, časninarskega in koledarskega kolka ter od prepisnih pristojbin. Vlada hoče namreč uvesti nov davek na prodajo sladkorja, na oslajene pijače, na čokolado in na likerje. Ta davek bi dajal na leto petnajst milijonov goldinarjev, a ž njim bi se ne pokrili samo prej imenovani izpadki, ampak tudi stroški za povišanje uradniških plač. S tem davkom se ne moremo sprijazniti, ker podraži tako že jako drago živilo, namreč sladkor, a takih davkov mi načeloma ne moremo odobravati. V Avstriji žive ljudje že itak jako slabo in zato nikakor ni pravično da se jim podraži še sladkor, oni isti sladkor, s katerim se v Avstriji v revnejših hišah štedi na vse možne načine, dočim ga na drugi strani izvažajo vsled velikih izvoznih premij tako po ceni na Angleško, da morejo tam naš avstrijski sladkor pokladati prasičem.

Politični pregled.

Državni zbor. — Dne 1. junija se je zopet sešla poslanska zbornica, da nadaljuje razpravo o jezikovnih predlogih. Opozicijski poslanci so nameravali koj od kraja podati dve obtožbi: jedno proti Badenijevemu ministerstvu radi časopisa „Reichswehr“ drugo proti Thunovemu ministerstvu radi razpusta graškega obč. sveta. Pričakovati je torej, da se prime rijo viharne seje. Razmerje mej Thunom in mej nemško opozicijo se je radi graških dogodb poostrilo in radikalcu bodo zmernejše nemške poslance brez težav prisilili na najljutejši boj proti vladi. Thun je mislil, da bo vsaj za jubilejno leto izhajal brez konfliktov in ne da bi mu bilo poseči po najskrajnejših sredstvih, toda kaže se, da to ne bo možno, da pride odločitev še pred cesarjevim jubilejem.

Zasedanje delegacij. — Letošnje zasedanje delegacij je trajalo nenavadno malo časa in je bilo vzlic jako mehki in le navidezno glasni nemški obstrukciji tudi prav mirno. Delegaciji sta dovolili vse, kar je zahtevala skupna vlada in tudi horendni naknadni kredit. Dovoljenje naknadnega kredita je odobravati, ker vender ne gre radi brez dvoma iz dobrega namena storjenega kršenja ustave kaznovati s tem, da se spravi državo v stisko. Ali delegaciji bi bili morali zahtevati zadoščenja. Tega pa nista storili, pač pa sta šli v svoji servilnosti tako daleč, da sta celo sami prevzeli odgovornost za to kršenje. Ministri so kredit opravičili v tajnih sejah dotičnih odsekov, a ker delegatje niso silili na to, da te uzroke pojasnijo tudi v javni seji, da bi se mogli volilci o njih tehtnosti prepričati, so odgovorni za te milijone samo še delegatje. Radovedni smo, kako bodo delegatje svoje postopanje opravičili.

Regulacija uradniških plač. — Cesar je sankcioniral zakon o regulaciji uradniških plač. S tem so dobili uradniki zagotovilo, da se davno potrebna in željno pričakovana regulacija uradniških plač že tekom prihodnjih mesecev izvede. Zajedno ali nekoliko kasneje hoče vlada povišati tudi dohodke uradnih slug. Za to regulacijo potrebni denar hoče dobiti z naklado na sladkor, poslajene pijače in likerje, katera naklada bi nesla 15 milijonov gld. na leto. S tem dogodkom se pokriva tudi izpadek vsled nameravane odprave časniškega in koledarskega kolka, ki ima stopiti v veljavo s 1. januarjem prihodnjega leta. Ker ni upanja, da se ti zakoni uveljavijo parlamentarnim putem, bo vlada primorana porabiti § 14.

Graške homatije. — V Gradcu, tem središču prusofilske agitacije, je končno prišlo tako daleč, da je vlada bila

primorana, pokazati nemškemu nacijonalcem zobe. Razpustila je obč. svet, ker je bil vlado na predrzen način provociral in se postavil na stran graških revoltantov. Vlada je bila to storiti dolžna radi svojega lastnega ugleda in radi državne avtoritete, a krivo bi bilo misliti, da se bodo vsled tega Gradčani stregli. Gradec je preveč zastrupljen, da bi se mogel premeniti. Nove volitve prinese zmago najradikalnejšim nemškim nacijonalcem, a vzlic temu odobravamo vladni korak. Ta bodi Nemcem v svarilo, želati pa je, da ostane vlada konsekventna in da zatre vsako protizakonito gibanje nemških nacijonalcev v prihodnje z jednako eneržijo, kakor jo je pokazala sedaj.

Nagodba. — Avstrijska vlada se je dogovorila z ogersko vlado, da poskusi na jesen izvršiti prvo branje nagodbenih predlog v avstrijskem parlamentu, a če se ne posreči, potem hoče ogerska vlada podaljšati sedanji provizorij za jedno leto parlamentarnim putem, avstrijska vlada pa ga uveljavi izvenparlamentarnim putem, namreč s pomočjo § 14., kar je očitni absolutizem. Ogerska vlada stori to seveda samo proti dovolitvi znatnih koncesij, kar bodo avstrijski davkoplačevalci kaj hudo občutili v svojih žepih.

Napaden poslanec. — Tolpa madjarskih drž. poslancev je te dni na cesti napadla svojega tovariša drž. poslanca Lepcsenya in ga grdo pretepla, ker je spisal o Kosuthu knjigo, v kateri je o tem lopovu povedal — resnico.

Belgija. — Ob enem z ožjimi volitvami v francoski parlament vršile so se v Belgiji nadomestne volitve za senat in zbornico poslancev. Volitve so se vršile mirno. Boj je bil mej klerikalci in socijalisti. Volitve niso izpale najugodnejše za sedaj vladajočo klerikalno stranko. Izgubila je 8 mandatov, nasprotno so socijalisti mnogo napredovali zlasti glede števila glasov. Liberalci so le po nekod postavili samostojno kandidate, sicer so glasovali s socijalisti.

Italija. — Odstopilo je Rudinijevo ministerstvo. V razmerah, kakoršne vladajo v Italiji, je vladanje težavno; nemiri in beda delajo preglavice ministrom. Največ je pa nastala ministerska kriza, ker se ministri niso mogli zjedeniti glede postopanja o omejitvi dohodkov duhovščini. Vlada dolži namreč duhovščino, da je sokriva zadnjih nemirov in zato nastopa zdaj ostro proti nji. Celo poroča se, da je izšel zadnje dni tajen ukaz, naperjan proti duhovščini. Kardinal Ferrari se ni dolgo upal domov v Milan, ker se je bal napada. Papež je pisal kardinalu in je vzpodbujal njega in katoličane v Milanu, da vztrajajo v borbi zoper neresnico in za vero. Leo XIII. pravi v svojem pismu, da so dogodki v Italiji sad semena, ki se je nekaznjeno sejalo po vsej Italiji na škodo vere s korupcijo idej in pačenjem običajev. Tudi se hoče papež v slučajih, da bo Italija le pritiskala na cerkev, obrniti s posebno spomenico do vseh evropskih vladarjev.

Francija. — Soditi po izidu zavrženih volitev v francoski parlament, se je položaj v zbornici le malo spremenil. Od 581 poslancev je 254 zmernih republikancev in 38 drugih, ki trdno stoje za vlado. To ne sicer močno večino bode pa skoro v vseh vprašanih podpiralo tudi 44 monarhistov. Tako je ta republikansko-konservativna liga precej močna napram radikalni in socijalistični nasprotni stranki. Ker je kolonijalni minister Lebon pri volitvah pal, strašilo se je že po listih z padcem Melinejevega ministerstva. Pa to more z ozirom na izid volitev prav mirno ostati na krmilu, le premembe bo treba v ministerstvu, namreč da namesto Lebona kdo drugi nastopi. Propal je pri volitvah tudi državni tajnik Delpeuch. Socijalisti so pri volitvah po številu napredovali, pa pali so njih glavni voditelji.

Španjsko-ameriška vojska. — Senzacionalna poročila so prinesli minole dni časopisi o španjsko-ameriški vojski. Reklo se je, španjski admiral Cervera je po ljuti bitki popolnoma premagal ameriško glavno brodovje in da je zapovednik tega